N°. 83. A°. 1839.

WOENSDAG, den 16den OCTOBER.

Nieuwe Surinaamsche Courant.

Buitenlandsche Nieuwstijdingen.

ITALIE.

ROME, 9 Julij.

Zie hier de allocutie, welke de Heilige Vader, in het volle geheime consistorie van kardinalen, op gisteren heeft gehouden, en waarbij hij protesteert tegen de veroordeeling en afzetting van den aartsbisschop van Gnesen en Posen:

„Eerwaarde broeders! Indachtig aan den pligt, om de regten der kerk te beschermen, welke aan ons, hoewel onverdiend, door God met het pontificaat is opgedragen, hebben wij hier ter zelfder plaatse op 10 December 1837 gereclameerd tegen de aan onzen eerwaarden broeder Clemens August, aartsbitschop van Keulen, toegevoegde gewelddadigheden, die, op bevel van het Pruisische gouvernement, verre van zijne geliefde kudde onder militaire gevangenschap werd verbannen, om geene andere reden, dan omdat hij had geweigerd in zaken betrekkelijk de gemengde huwelijken, de voorschriften der katholijke kerk, welke met hare leer naauw zijn verknocht, te schenden. Daarna waren wij wederom, op 13 September des volgenden jaars, genoodzaakt in uwe vergadering de apostolische stem te verheffen ter zake van andere voorvallen, die in hetzelfde koningrijk Pruissen tegen de regten en vrijheden der kerk hadden plaats gegrepen, vooral ten aanzien van onzen eerwaarden broeder Martin, aartsbisschop van Gnesen en Posen, die almede in de zaak der gemengde huwelijken, aan de priesters van zijne kerspelen de katholijke leer dat in het geheugen geroepen en hen tot de bewaring der daarmede zamenhangende kanonieke kerktucht had aangemaand. Inmiddels hebben wij niet nagelaten met het Pruisische gouvernement, even als vroeger, te onderhandelen, en door middel van herhaaldelijk bij deszelfs gezant of zaakgelastigde gedane vertogen de zaak der kerk in bescherming te nemen. Wij koesterden wel is waar de hoop, dat de zeer doorluchtige Koning, beter raadgevingen opvolgende, zoude hebben vergund, dat de Aartsbisschop van Keulen tot zijne kerk terugkeerde, en dat hij zelfs even als de Aartsbisschop van Gnesen en Posen, benevens de overige katholijke bisschoppen van dat Rijk, in alles wat de godsdienst betreft, hun herdersambt, onder leiding van dezen heiligen stoel, vrijelijk zoude hebben mogen uitoefenen. Doch het tegendeel geschiedde; want het bleek, dat, ten gevolge van verdere daden, de verdrukking der kerkelijke vrijheid slechts toenam, en ten opzigte van den Aartsbisschop van Gnezen en Posen ging men zoo ver, dat juist deze eerwaarde broeder, uit hoofde van zijne standvastigheid in het handhaven van de tucht en leer der kath. kerk, door het wereldlijke gezag, dat noch op zijnen persoon, noch op zijne zaak eenige regtsmagt bezit, door regterlijke vonnisvelling werd veroordeeld. De koninklijke regters velden deze uitspraak reeds in de laatste dagen der maand Februarij van dit jaar; wij wilden echter niet vroeger reclameren, omdat het vonnis nog niet aan den Aartbisschop was bekend gemaakt en de gansche zaak nog hangende scheen te zijn, en wij ook zelfs nog niet volkomen wisten welke uitspraak door de regtbank was gegeven. Dit berigt werd evenwel in het laatst van April ontvangen, nadat de aartsbisschop, die bij eenen brief des Konings naar Berlijn was ontboden, zich daarheen had begeven. Toen de zaak later meer algemeen bekend werd, kwamen ook wij, uit geloofwaardige herwaarts gezonden narigten, den geheelen inhoud van dat vonnis te weten. Wij vernamen dan, dat de aartsbisschop hoofdzakelijk wegens drie misdrijven bij de genoemde regters stond aangeklaagd, en bij die uitspraak zoo wel van hoogverraad als van opruijing tot volksopstand geheel was vrijgesproken; hoewel het ter naauwernood geloofbaar is, dat een zoo wijze en zachtmoedige bisschop ter zake van die beide punten ook slechts zelf in verdenking heeft kunnen geraken. Van de drie hem ten laste gelegde misdrijven was alzoo geen ander overgebleven, dan dat hij beschuldigd werd, in zaken der gemengde huwelijken, strijdig met de burgerlijke wetten van den Pruissischen staat gehandeld te hebben (welk wetten tegen de voorschriften der kerk indruischen). Op grond nu van dit misdrijf veroordeelden deze regters den aartsbisschop niet alleenlijk tot de betaling van de proceskosten, alsmede tot eene gevangenzetting, gedurende zes maanden, op de eene of andere vesting, maar zij verklaarden hem ook onbevoegd tot het bekleeden van het een of andere ambt of betrekking in het koningrijk Pruisen; ja zij begingen het ongehoorde waagstuk, hem van zijn herders- en metropolitaanambt te ontzetten. De woorden ontbreken ons eerwaarde broeders, om de bittere smart uit te drukken, welke het besef van dezen staat van zaken ons heeft veroorzaakt, het zal u echter niet moeijelijk vallen de grootheid van ons hartcleed te beseffen uit de droefheid, welke gij zelven daarover zult gevoelen, want het is niet alleen te doen om den heiligen persoon van den bisschop, welke door zijn verschijnen voor wereldlijke regters reeds op zich zelven is beleedigd, maar de zaak, waarvoor hij te regt stond en de hem opgelegde straf geven eene veel diepere schennis van het regt der Goddelijke kerk te kennen. Wanneer wij namelijk de straf beschouwen, alsdan moet den aartsbisschop niet slechts eene geldboete zijn opgelegd, maar moet hij ook ontzet zijn geworden van zijn ambt voor de beide kerspelen en voor de suffragan-kerk van Kulm, alsof het heilige gezag, hetwelk de bisschoppen van den Heiligen Geest door onze ambtsbekleeding, ontvangen, krachtens het gezag eener wereldlijke overheid konde worden weggenomen. Slaat gij echter de oogen op de oorzaak der straf, alsdan betrof die schennis der burgerlijke wetten, betrekkelijk de gemengde huwelijken, ter zake waarvan men hem wilde veroordeelen, geenszins de burgerlijke werking van zoodanige huwelijken, welke hij niet in het minst had aangeroerd, ja ten opzigte van welke hij zelfs had verklaard, volstrekt niets te willen zeggen; maar alleenlijk om aan de gewigtige pligten van zijn herdersambt te voldoen en mitsdien, door billijke eischen van zijne geweten gedreven, had hij, in eenen rondgaanden brief aan de geestelijkheid van zijne beide kerspelen, gesproken over de heiligheid des huwelijks en over de godsdienstige verpligtingen van Katholijke echtelingen, inzonderheid over de opvoeding van al de kinderen, naar het voorschrift der goddelijke wet, in het ware geloof, en over de door de kerk vastgestelde voorwaarden, ter inachtneming van die verpligtingen. Het was daarom, dat hij de priesters, zelfs onder bedreiging van schorsing in hunne ambtsbetrekking, ernstig hunnen pligt herinnerde, om de katholijken van hunne gemeente de bedoelde goddelijke en kerkelijke geboden in te scherpen; ten einde, telkenmale dat een katholijk een gemengd huwelijk, zonder de genoemde waarborgen, tot zijn eigen geestelijk verderf en dat van zijne toekomstige nakomelingen, evenwel mogt willen aangaan, ten minste te verhoeden, dat zij zulke huwelijken naar Katholijk kerkgebruik inzegenden, of aan dezelve, op eenigerlei wijze, hunne goedkeuring verleenden. Wanneer het nu echter eenen Katholijken bisschop in Pruissen niet vrijstaat om de heiligheid des huwelijks, dat in Christus en in de kerk eene groot sacrament is, in zijne bescherming te nemen, noch ook de priesters strengelijk te vermanen nopens de gedragslijn, welke zij hebben op te volgen, om door vaderlijke onderrigtingen en vermaningen de heiligschennende handelingen te keer te gaan van die Katholijken, welke voor God en de kerk ongeoorloofde huwelijken willen sluiten, of ten minste te verhoeden, dat zij door hunne eigene daad de zonde van de zoodanigen goedkeuren; indien dus datgene, hetwelk, om het kortelijk te herhalen, in geenen deele de burgerlijke werkingen des huwelijks, maar alleenlijk de daartoe behoorende katholijke geloofs- en zedeleer, benevens de daarmede zamenhangende kanonieke verordeningen betreft, aan de bisschoppen daar te lande niet vrijstaat, waar is dan die vrijheid, welke de doorluchtigste koning aan de katholijke godsdienst in zijn rijk, bij verschillende gelegenheden, herhaaldelijk heeft toegezegd? Zoodra wij dit voorval hadden vernomen waren wij terstond indachtig aan den duren pligt, ingevolgen van welken wij gehouden zijn het in deze zaak zoo zeer geschonden regt der katholijke godsdienst en der heilige kerk te beschermen. Nadat wij alzoo ootmoedige gebeden voor God hadden uitgestort en de gansche zaak voor hem rijpelijk hadden overwogen, voorts eenige verstandige en wijze mannen uit uw midden hadden geraadpleegd, volbrengen wij eindelijk heden datgene, hetwelk wij, na eenstemming besluit, gemeend hebben te moeten doen. Vooreerst herhalen wij dan met te meerder nadruk, in de talrijke vergadering van dezen dag, de vertoogen, welke wij hierboven, als bereids ter dezer plaatse geschied, hebben vermeld, en die vervolgens openbaar zijn bekend gemaakt, en reclameren tevens tegen al het overige, dat hetzij in de zaak des aartsbisschops van Gnesen en Posen, hetzij bij eenige andere gelegenheden ten nadeele van de katholijke godsdienst en tegen de regten der kerk en van dezen heiligen stoel in het koningrijk Pruissen op eenigerlei wijze is bedreven. Vervolgens achten wij ons bezwaard door, en voeren sterke klagten tegen dat vonnis, krachtens hetwelk de voornoemde wereldlijke regters zich hebben verstout, om den geheiligden persoon des aartsbisschops, inzonderheid wegens godsdienstzaken, voor de regtbank te dagen, en op hem de straf der ambtsontzetting toe te passen; verklarende en besluitende wij, uit onze apostolische magtsvolkomenheid, dat onze eerwaardige broeder Martinus alsnog de ware en eenige aartsbisschop der kerken van Gnesen en Posen is, en dat hij door de gemelde regterlijke uitspraak, die volgens kanoniek en zelfs volgens goddelijk regt krachteloos is, geen het minste regt heeft verloren, en dat hem derhalve door de kerk te Kulm in datgene wat

de metropolitaan-jurisdictie aangaat, in al het overige echter wat de godsdienst en het bisschoppelijke gezag betreft, door de beide kudden zijner kerspelen alle mogelijke gehoorzaamheid, even als voorheen, moet worden bewezen. Ja wij kennen den bisschop, wegens zijnen godsdienstijver en de onverwonnen standvastigheid van zijnen bisschoppelijken moed, den verdienden lof toe, en wenschen hem rijkelijk geluk daarmede, dat hij waardig is geacht, om voor den naam van Jezus vernoeding te ondergaan. Wij waren wel voornemens geweest, om deze reclamatie te bekrachtigen door het een of andere blijk van onze afkeuring, vermits het gewigt des onderwerps zulks scheen te vorderen, en aangezien tot dusverre alle vroegere vertoogen, zoo wel in de zaak des aartsbisschops van Keulen, die nog verre van zijnen zetel in gevangenschap wordt gehouden, als ook in deze zelfde zaak van den aartsbisschop van Gnesen en Posen vruchteloos zijn gebleven. Opdat het echter niet den schijn hebbe, dat wij meer uit overijling, dan uit lankmoedigheid en bedaarde overweging hadden gehandeld, laten wij, vertrouwende op de regtvaardigheid van onze zaak, die verdere ontboezeming van afkeur achterwege. En bij deze gelegenheid bekennen wij en zeggen het opentlijk, dat wij tot de tegenwoordige klagtvoering, gelijk wij vroeger hebben kennelijk gemaakt, niet dan ongaarne en niet verzettelijk gemoed zijn over gegaan en daartoe eeniglijk zijn aangespoord om de wille der godsdienst en uit de noodzakelijkheid om ons ambt naar eisch te vervullen. Wij wenschen derhalve niets meer, dan dat, na het bewilligen in den terugkeer der beide bisschoppen naar hunne kerken, alsook na de opheffing der hindernissen, welke tegenwoordig in den ganschen Pruisischen staat tegen de uitoefening der pauselijke regten worden opgeworpen, alle aanleiding tot verdere onaangenaamheden moge verdwijnen, en zelfs worden wij door de hierboven te kennen gegeven goede hoop ondersteund, dat eene zoodanig heilrijke uitkomst niet lang meer moge uitblijven; want zoodra Z. M. in zijne hooge wijsheid de geheele zaak nader onderzoekt, zal hij ligtelijk bemerken, dat al hetgene door de beide bisschoppen is verrigt, niets anders betrof dan de aangelegenheden der godsdienst, en zal hij daarenboven inzien hoe schadelijk het ook voor de burgerlijke orde van zaken is, wanneer de katholijke bevolking zijner staten in grooten getale wierd bewogen om de voorschriften der heilige kerk, vooral in deze gewigtige aangelegenheid, te verachten. want juist zij, die aan zulke ongehoorzaamheid gewennen, zouden des te gemakkelijker ook de burgerlijke wetten overtreden. Wat overigens de burgerlijke betrekkingen aangaat, hoewel niemand anders dan uit klaarblijkelijke onregtvaardigheid onze bedoeling kan in twijfel trekken, geven wij hier wederom opentlijk de verzekering en verklaren, dat wij bij deze plegtige handeling geen ander doel voor oogen hadden, dan om de regten der godsdienst en kerk te beschermen, en geenszins dat wij zuiver wereldlijke zaken, die tot des Konings bevoegdheid behooren, zelfs in het geringste willen aanroeren. Het is daarom, dat wij, uit apostolisch gezag alle zonen der kerk in het koningrijk Pruisen vermanen en hen krachtig voor den Heere bezweren, om in datgene wat wij nopens het huwelijk en de daaruit voortvloeijende verpligtingen der echtelingen hebben gezegd, gelijk mede in alles wat geloof en zeden betreft, en wat door de kerktucht wordt voorgeschreven, aan de heilige kerk te gehoorzamen en zich niet door de hoop op het een of ander tijdelijk voordeel, of uit vrees voor schade, van hunne gehechtheid en gehoorzaamheid te laten aftrekken; terwijl zij in andere zaken die tot wereldlijke instellingen behooren, de bevelen van den doorluchtigsten koning getrouwelijk moeten naleven, en hunne ooren sluiten voor de bedriegelijke woorden van die onrustige menschen, die den opstand prediken, opdat zij alzoo, naar de vermaning van den apostel Paulus, Zr. Ms. onderdaan zijn, *niet alleen des toorns wege, maar ook om de wille des gewetens.* Zoo doende, zullen zij aan de voorschriften van den Goddelijken Herdervorst gehoorzamen, die geleerd heeft, den Keizer te geven, wat des Keizers is, en Gode wat Godes is, en hen doen verstommen, die de trouw der katholijken bij Z. M. hebben durven in verdenking brengen. Ziedaar eerwaarde broeders, die hier met ons zijt vergaderd, wat wij vermeend hebben in deze door ons ontvonde hoogstgewigtige aangelegenheid u te moeten mededeelen. Voor het overige, eerwaarde broeders, laten wij niet na den vader der barmhartigheid met zuchten en tranen in ootmoedigheid te bidden, dat hij om de wille der verdiensten van Jezus Christus, de meer genoemde aartsbisschoppen, gelijk ook de overige bisschoppen, de gansche geestelijkheid van Pruisen, en het geloovige volk eenen bij zijnen wil volhardenden geest verleene, den doorluchtigsten Koning geneigd make om zijnen onderdanen de algeheele vrijheid der katholijke godsdienst te schenken, en, eindelijk, al dat gene, wat daar strijdig met de regten der kerk is besloten en volvoerd, ten haren beste keere."

— De grootsche kerkfeesten volgen thans elkander snel op, om met het Maria-Hemelvaartfeest te sluiten. Vóór 8 dagen werd in de Lateran kerk het feest van Johannes den Dooper gevierd, hetwelk de Heilige Vader met geheel het kollegie der kardinalen bijwoonde, en gisteren vierde men in de heerlijke St. Pieterskerk het feest van Petrus en Paulus. In den vooravond zong de Heilige Vader zelf de Vesper, en ten 1 ure in den nacht trok de koepel-verlichting Rome's bevolking deels naar de wijde St. Pietersplaats., welker zuilenrijen, insgelijks verlicht waren, deels naar den Monte Pincio en andere hooggelegende plaatsen. Zoo indrukwekkend de aanvankelijk zwakke verlichting is, in welke het reusachtig gebouw in zijne geheele grootheid te voorschijn treedt, zoo verrassend ook is de plotselijke overgang van het zwakke licht in den heldersten vuurglans, als hadde eene verborgene hand de duizenden van kleine lichten tot eene enkele vlam te zamen gevoegd. Dit is het oogenblik, hetwelk door ieder der aanschouwers met gespannen verwachting wordt te gemoet gezien. Daags daarna werd in St. Pieter plegtige Hoogmis gevierd, die door den Paus met het kardinalen-kollegie werd bijgewoond. Des avonds stroomt het volk door alle straten naar het plein voor de Engelenburg. Aller oogen rigten zich op den Engelenburg, aan wiens bovenste façade vier matte lichten glinsteren. Het is donker, en alles is in verwachting. Daar galmt kanongebulder den Tiber langs, eene diepe stilte volgt; eene tweede losbranding — en een vuurstroom van duizend en duizenden vuurpijlen knettert uit den Engelenburg op, om, één oogenblik daarna, als een bloemregen op den Tiber en op de brug neêr te vallen. Rook en nachtelijk duister hebben zich op den Engelenburg gelegerd. Van nieuws aan dreunt het kanongedonder — en zie! in heerlijke schildering treedt een groot vlammenbeeld te voorschijn (ditmaal de façade en koepel der beroemde hoofdkerk van Orvieto). Vuurpijlen stijgen, als voorboden van een nieuw schouwspel, in de lucht op. De laatste girandola hult geheel het kolossale gebouw in vlammen. De uitbarstingen kraken, en alle magten des vuurs schijnen los gebroken te woeden, doch kort is hare heerschappij. Eene dikke sluijer van rookwolken legert zich van nieuws over en om den Engelenburg henen, terwijl boven de maan in haar volste licht praalt. Een kanonschot verkondigt het einde, en de volksstroom breidt zich naar alle rigtingen uit. Als uitvinder der girandola noemt men Bernardo Buontalento, geboren in 1536, en die na zijne uitvinding *Dalle Girandole* bijgenaamd werd. De eerste en laatste vuurstroom, scapatta genoemd, wordt gezegd uit 4.500 vuurpijlen gevormd te zijn. De teekening daartoe gaf de groote Michel Angelo Buonarotti.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, 21 Julij.

De Kamer der badensche gedeputeerden heeft dezer dagen langdurige en levendige beraadslagingen gehouden over ongeoorloofde practijken, die zouden hebben plaats gehad ten aanzien van de verpachting der groote speel bank van den heer Benazet. Het is bij die gelegenheid gebleken, en ook van den kant der in de zaak betrokkene personen erkend, dat de heer Benazet, ter zake van de genoemde pacht, aan den bankier v. Haber eene som van 105,000 fl. heeft betaald, naar het heet, ter voldoening van onderscheidene kosten. Daar echter tevens beweerd werd, dat de pachter zich bovendien heeft moeten verbinden, om de helft van zijne winst mede aan genoemden bankier aftestaan, hebben vele leden der Kamer begrepen, dat op deze wijze de verpachting veel minder heeft opgeleverd dan dezelve anderzins zou bedragen hebben; — dat dit tot groot nadeel van de staatskas gestrekt heeft, — en dat alzoo de zaak nader gestrengelijk onderzocht behoorde te worden. De Kamer heeft daarop met algemeene stemmen een voorstel aangenomen, waarbij de Groot-hertog uitgenoodigd werd, om zoodanig nader onderzoek te doen plaats hebben, en Z. K. H. heeft zich bereid verklaard, om aan deze uitnoodiging te voldoen.

— Behalve de reeds medegedeelde bijzonderheden, komt in de brieven uit Konstantinopel van den 3den dezer nog voor, dat onder de eerste maatregelen van den nieuwen Sultan ook behoord heeft de opheffing van alle quarantaine-inrigtingen. Hierdoor werden de aanhangers van het oude terstond gerustgesteld, en ook een bezwaar van de europesche kooplieden uit den weg geruimd. In het algemeen scheen Chosrew-bassa, die de ziel van het nieuwe bewind is, het hervormings-stelsel van Sultan Mahmud niet te willen voortzetten, althans hetzelve zeer te willen matigen. » Hij ziet in (dus schrijft men dienaangaande), dat Sultan Mahmud in zijne ontwerpen van hervorming te schielijk en zonder wezenlijk plan te werk is gegaan, dat hij op eene grillige wijze afgebroken en opgebouwd heeft, zoodat er in de gemoederen, even als in de staats-machine, verwarring moest komen. Dit wil hij verhelpen, niet door het hervormings-stelsel geheel opte geven, maar door eene ineensmelting van het oude met hetgeen strookt met de tegenwoordige tijden. Te dien einde heeft hij met zijne eigene waardigheid een aanvang gemaakt, hij heeft de oppermagt van grootvizier aangenomen, zonder echter den Raad, die als raadgevend ligchaam den Sultan moet dienen, afteschaffen. Hij wil de organisatie der land- en zeemagt insgelijks op den europeschen voet voortzetten, en het schoolwezen verbeteren, maar ook tevens de eigenlijke drijfveer der ottomanische natie, het Islamismus, boven alles verheffen, in 't kort, hij wil de reeds ingevoerde veranderingen wijzigen naar het Islamismus, en dit laatste niet van dezelve afhankelijk maken. Op deze wijze hoopt hij de regeneratie van zijn volk te bewerken."

Te Paramaribo, ter Boekdrukkerij van BOON & Co.